

Passen van Zadels

© Publicatie Alea Group
D.Teirlynck Equi-Consulent-Instructeur-Trainer,
Paardenfysiotherapeut, Aromatherapeut,
Professioneel zadelpasser sinds méér dan 10 jaar

Uitgave Equimade :
Sportmassage voor paarden

Vraag gespecialiseerd en "neutraal" advies voor de rugproblemen van uw paard en bel voor een afspraak !

In dit nummer:

Passen van zadels, een absolute noodzaak...	1
Keuze van het zadel	1
Passen in functie van skelet en spieren	2
Rugconformatie: natuurlijke bouw is belangrijk	2
Basisbegrippen voor het passen	2
Vaak voorkomende problemen en hun oorzaak	3
Holistische aanpak en samenwerking tussen vakmensen	3
Hoeveel druk kan een paardenrug aan ?	3
Checklist voor goede zadelpasvorm ... zit uw zadel goed ?	4

Interessante informatie:

- * Koop nooit een zadel zonder het te (laten) passen ! Een professionele ruitershop zal dit altijd doen. Volg de handelingen van de "passer" aan de hand van bijgaande brochure, laat u niets wijs maken door malafide verkopers en koop met kennis van zaken !
- * Laat u niet beïnvloeden door een merk of een prijs, maar denk aan het welzijn en het comfort van uw paard.
- * Merkmadels zijn vaak synoniem voor degelijkheid van de gebruikte materialen en de constructie maar zijn géén garantie voor een goede pasvorm ! (ook de prijs is dat trouwens niet !)
- * Vraag altijd deskundig advies.. Kan of wil men het niet ... ga dan ergens anders ten rade, maar laat u niet overbluffen door mooipratere !

Het passen van zadels...een absolute noodzaak !

Vaak worden veeartsen, dierenosteopaten en paardenkinesisten herhaaldelijk bij hun patiënt gehaald omdat er "alweer" een rugletsel is waargenomen. Inderdaad worden meestal met succes deze dieren behandeld maar helaas wordt de « oorzaak » ervan verwaarloosd...deels door gebrek aan kennis (een dierenarts is geen zadelmaker, trouwens...elk zijn vakgebied) en deels door omdat er gewoonweg geen aandacht aan besteed wordt.

Nochtans is in 80 % van de rugproblemen de oorzaak te zoeken bij het niet-correct passen van het zadel of het tuig.

Het is de bedoeling van deze brochure om iedereen meer inzicht te geven en te helpen de vraag « **wat is nu een passend zadel ?** » te beantwoorden en de eigenaar van het paard ervan te overtuigen bij een vakman te rade te gaan om zijn zadel of tuig te laten onderzoeken, herstellen, aan te passen of desgevallend te vernieuwen.

Wij weten dat ook in de ruitershops velen niet optimaal bedreven zijn in het « zadelpassen » of erger nog... het gewoonweg niet doen !

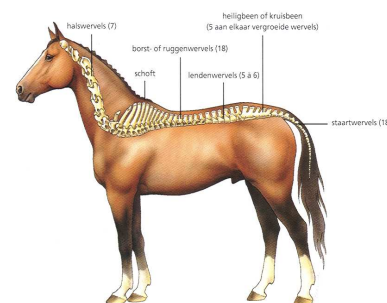
Hopelijk zal ook voor hen deze publicatie een hulp zijn om hun service te verbeteren ... in het belang van het paard !

Het is van primordiaal belang dat niet alleen de vakmensen maar ook de modale ruiter en/of menner meer inzicht krijgt in de problematiek rond de paardenrug .

Er zijn veel verschillende types van zadels, tientallen verschillende maten van bomen (binnenzijde van het zadel) en allen hebben hun reden. Eén zadel dat op alle paarden past bestaat niet !

De geïnteresseerde ruiter zal met deze brochure beter begrijpen op welke manier een zadel te kiezen en waarom het ene zadel wel past en het andere niet. Het is ook een goede begeleidingsgids om de professionelen te controleren en met hen een vakkundig en gefundeerd gesprek aan te gaan... .

Het paard is echter altijd het "onwillig slachtoffer" van het gebrek aan kennis. Vaak meent de ruiter het goed, koopt een

De wervelkolom als basis van de paardenrug...

duur merkmadel en moet later ervaren dat hij/zij slecht was begeleid. Zowel in de paardensport-pers, als in de literatuur als in de opleidingen wordt er weinig of geen aandacht aan besteed. Nochtans zal een paard welke "lekker" zit onder het zadel beter presteren, wat ook zijn is. Elke instructeur, trainer moet weten hoe zijn "atleet" optimaal te laten functioneren en elke ruiter moet het "waarom" ervan begrijpen.

In de volgende artikelen gaan wij er verder op in en willen wij helpen uw kennis op te bouwen.

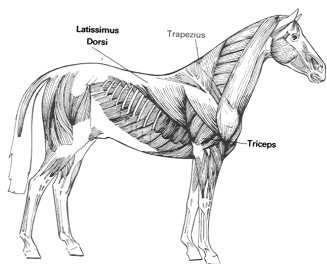
Keuze van het zadel

Vaak laat men zich beïnvloeden door de mode, het merk of de prijs van het zadel of het tuig. Men moet weten dat indien er zoveel verschillende types, maten en modellen van zadels zijn, dit een reden heeft. Inderdaad is niet alleen wat de ruiter met zijn paard wil doen van belang, maar eveneens de ruiter zelf (o.a. bouw,gewicht) en de conformatie van de rug van het paard (afhankelijk van ras, type paard, holle rug, hoge

schoft, brede of smalle schouders, éézijdig gereden.. enz.). De bouw van het zadel, de breedte en vorm van de bars (onderste deel van het zadel) en het gewicht van zadel en ruiter zullen belangrijk zijn voor de druk op de paardenrug (zie ook artikel over de berekening van de druk). Het is niet omdat een vriend of een relatie een bepaald type of merk van zadel heeft dat dit op uw paard zal passen. Paarden,

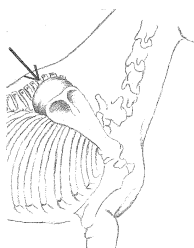
zowel als mensen, verschillen ... of niet ? De keuze is afhankelijk van het paard in de eerste plaats en de eisen, wensen of mogelijkheden van de ruiter in de tweede plaats. De échte professioneel zal u eerst en vooral enkele vragen stellen om u te helpen de juiste keuze te maken en u ALTIJD voorstellen te komen PASSEN OP UW PAARD ! Wees ook voorzichtig met internetverkoop aan héél gunstige voorwaarden

Passen van het zadel in functie van skelet en spieren

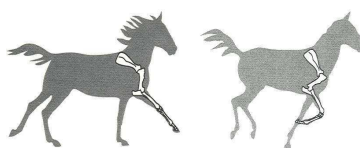

De musculatuur van een correct gebouwd paard laat een plaatsing van het zadel achter de grote driehoekige trapezius-spier toe.

Belangrijk is altijd de schouder vrijheid te respecteren. Vooral bij paarden met een "holte" achter het schouderblad moet men er zeer nauwgezet te werk gaan. Zoals uit bijgaande tekening blijkt zit net boven het schouderblad een kraakbeen en dit draagt bij aan het knellen van het zadel als er geen rekening mee gehouden wordt. On-

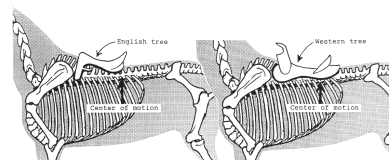

derstaande tekening toont het kantelen van het schouderblad in een galopbeweging. Vooral in de reiniging kunnen hier problemen ontstaan. Indien het paard door zijn zadel "vast" komt te zit-

ten, wordt het niet alleen gehinderd in zijn aanloop (run down) maar zal bovendien zijn rug onttrekken (hol maken) aan de pijn, het hoofd naar omhoog brengen en uit balans komen, met alle gevolgen vandien. Vaak wordt het paard beschuldigd terwijl de oorzaak elders te zoeken is... In de westernsport zijn het de kleine cirkels, de spins en rollbacks waarbij het paard in de lengterichting een korte wending moet maken die moeilijk zullen worden uitgevoerd. Komt daarbij dat een westernzadel en een engels zadel anders op de rug van het paard komen

te liggen zoals volgende afbeelding aantoont. Het westernzadel is ietsje langer (+/- 2 rugwervels) en het zwaartepunt van de ruiters ligt iets meer naar achter dan bij een engels zadel. Deze laatste afbeelding toont ook heel mooi aan dat het zadel achter het schouderblad ligt maar ook dat het gewicht mede

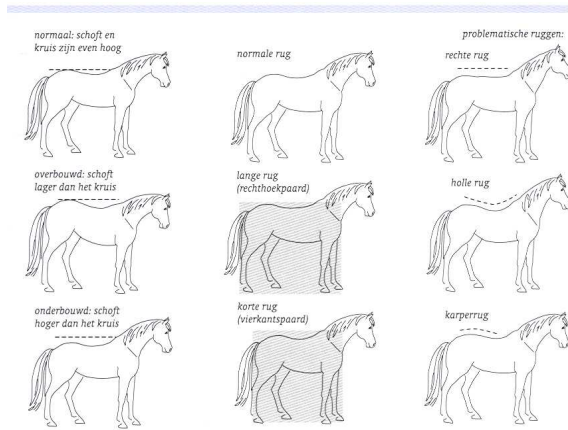

gedragen wordt door het geheel van ruggengraat en de ribbenkast. Als het zadel té ver naar achter wordt gelegd (achter Th 18) heeft de ruggengraat geen enkele steun meer en gaat men rugproblemen tegemoet. Hopelijk wordt het duidelijk dat paardrijden toch iets "technischer" is dan men vaak denkt en dat vakkundig advies en begeleiding altijd gewenst is.

Rugconformatie : natuurlijke bouw van de paardenrug is belangrijk !

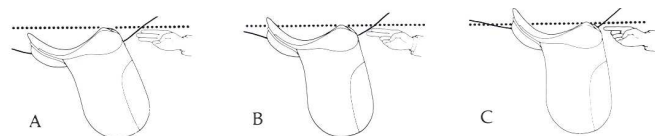
Een aantal anatomische (onveranderlijke) eigenschappen zullen mede bepalen welk zadel op het paard past. Zoals het beeld hiernaast aantoont zit men dat paarden verschillend zijn in rug en bouw. Het zadel moet uiteraard zowel in lengte (bvb. vierkantspaard t.o.v. rechthoekpaard) als in breedte (breed geschouderd t.o.v. smal geschouderd paard) als in de vorm (bvb. holle rug versus karperrug) perfect met de

paardenrug aansluiten (= de beruchte "brug" vorming...). Voor elk van de afbeeldingen hiernaast hoort een ander zadel en helaas benaderen slechts enkelen het ideale standaardtype per ras. Een slecht passend zadel voor het paard is als een knellende rugzak voor u en knelt, wrijft, schuurt en nijpt! De talrijke witte vlekken op schoft en lendengedruiven van deze mishandeling welke vaak uitgaat van goede bedoelingen maar helaas niets met merk, prijs of model te maken heeft. Laat u dus deskundig begeleiden door een professioneel vakman.

Het is niet de ruiter welke het zadel moet bepalen, maar het paard ...

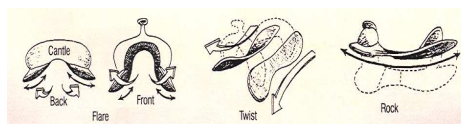
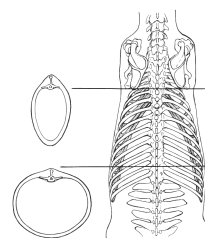
Basisbegrippen voor het passen op de paardenrug

Er zijn enkele basisbegrippen welke in acht moeten genomen worden bij het passen van zadels. Een totaal overzicht vindt u op blz. 4, maar wat de "ligging" van het zadel betreft kunnen wij enkele vuistregels opsommen. **Zadel A** ligt niet correct daar o.a. de lepel lager ligt dan de kamer, het diepste punt van het zadel (zit) té ver naar achteren is en er té veel plaats onder de kamer is. Hier is de oplossing een zadel met een bredere boom. **Zadel B** daarentegen ligt perfect nl. de lepel lichtjes hoger dan de kamer (tweemaal cm.), het

diepste punt van het zadel in het centrum ervan en 2 tot 2.5 vingers vrijheid tussen kamer en schoft. **Zadel C** daarentegen is net het omgekeerde van A want, alhoewel de lepel/kamerverhouding goed is, ligt het zadel té veel naar voor en is er té weinig plaats onder de kamer nl. het zadel "kipt" naar voren. De oplossing bestaat er in een zadel met een nauwere boom te gebruiken. Wat de westernzadels betreft daarentegen zijn 3 andere basisbegrippen belangrijk nl. rock, flare en twist. **Rock** is de aanpassing aan de rugwelling, **flare** is het respect van schouder- en heupvrijheid en dus de motoriek, **twist** is het anatomisch respect v/d rug

nl. een ronde bolvormige heupdoorsnede t.o.v. een driehoekige schoftdoorsnede. Alhoewel in mindere mate vindt men deze 3 begrippen ook terug bij de engelse zadels. Een paard is en blijft een paard.

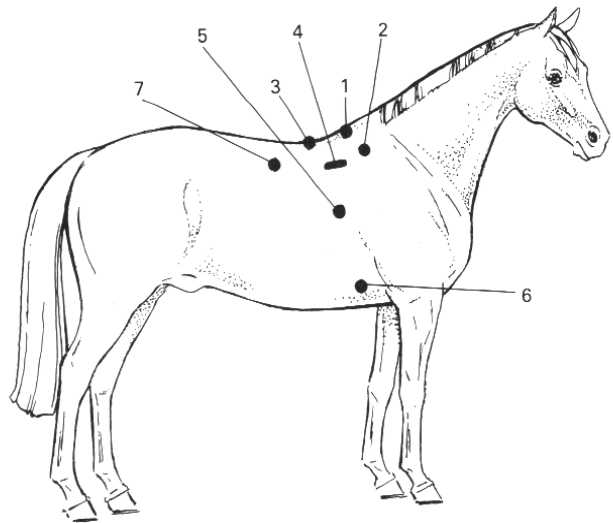

Vaak voorkomende problemen...en hun oorzaak !

Als men een paard heeft welke volgende wonden of drukplekken vertoont, kan men - in grote lijnen - aannemen dat dit volgende oorzaken heeft :

1. Te brede kamer/zadelboom=boom drukt op schoft
2. Te smalle kamer/zadelboom=zadel knelt achter de schouderbladen
3. Te diepe (gezonken) zit of (te brede) zadelboom tegen rug= ruggegraat wordt beschadigd, vaak ook te weinig bespierde rug
4. Zadel wrijft tegen schouderblad=te platte bars (geen « flare » of niet passend zadel)
5. Schuren van zweetblad/fender=verkeerd model van zadel of slechte constructie
6. Singelwonde=vuile singel of té laag aangesingeld (knelt tegen elleboog) of andere singelmaterie gebruiken of té hard aangesingeld
7. Drukplek door of ongelijke musculatuur v/h paard, en/of verkeerde rigging te wijten aan gewichtsverbreking + onevenwicht+wrijven van het zadel op de lendenstreek of ongelijkmatig gebouwde schoft (zadel gaat héén en terug draaien)

Uiteraard zijn dit slechts enkele voorbeelden en/of mogelijkheden, bespreek deze met een échte professioneel en behoed u voor alle hulpmiddeltjes. Een slecht passend zadel zal steeds slecht passen!

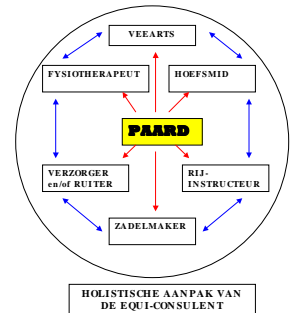

Holistische aanpak en samenwerking tussen vakmensen ...

Om- in probleemsituaties - een paard optimaal te helpen zouden verschillende vakmensen met elkaar moeten gaan samenwerken. Men noemt dit een "holistische" of algemene aanpak en zodoende kan men alle facetten onderzoeken welke het paard zouden kunnen beïnvloeden. Niet alleen de dierenarts speelt hierbij een rol, maar ook de hoefsmid, de professionele zadelmaker, de rij-instructeur, de verzorger of de fysiotherapeut. Een probleem kan inderdaad in al deze vakken ontstaan en/of een causaal verband met elkaar hebben. Meestal wordt echter enkel het gevolg behandeld maar wordt de "oorzaak" vaak over het hoofd gezien. Een verkeerd bereden paard kan bvb. inderdaad of zadel- of spierproblemen krijgen (bvb. spieratrofie) welke verder kunnen evolueren in een verkeerde houding met

bijgaande beenproblemen en uiteindelijk zal het paard gaan ... manken. De hoefsmid wordt er bij gehaald die een ander beslag zal uitproberen, of de veearts welke de rugwonden zal verzorgen terwijl de oorzaak in dit geval in feite bij de rijvaardigheid te zoeken is. De oorzaak kan ook liggen bij een niet aangepast tuig of zadel of bij een paard dat altijd éézijdig is gereden en waarvan de ene schouder meer ontwikkeld is dan de andere. Het zadel past niet, ligt scheef, geeft drukwonden enz... Een equi-consulent is bvb. een vakspecialist welke door zijn jarenlange ervaring en opleiding het paard in zijn geheel (holistisch) bekijkt (vaak zijn deze mensen zadelmakers én instructeur én hebben een opleiding gehad in paardenfysiotherapie én in hoefbeslag). Zoniet brengen zij de verschillende vakgebieden met elkaar in

contact om aldus één oordeelkundig advies te kunnen geven. In elk geval staat het paard centraal en de equi-consulent zal, indien noodzakelijk, de interactie tussen de verschillende vakgebieden met kennis van zaken bewerkstelligen om zodoende tot een oplossing te komen, in het belang van het

Hoeveel druk kan een paardenrug aan ?

Wat vooral van belang is bij het paard is de belasting op de paardenrug. Verschillende studies hebben aangetoond dat het maximale gewicht op de paardenrug hoogstens 190 gr/cm² zou mogen zijn, daarboven ontstaat het risico van pijn, drukplekken en/of schaafwonden.

Wij hebben hier even een vergelijk gemaakt met een western- en een engels zadel. De oppervlakte onder een engels zadel (opp. onder kussens=draagvlak) is gemiddeld 600 cm² en een zadel weegt (mét stijgbeugels en stijgbeugelriemen) een 10-tal Kg. Laten wij enkele ruitergewichten van naderbij bekijken bvb. 65 Kg., 85 Kg. en 100 Kg. Met een extra 10 Kg. zadelgewicht is dit dus 75, 95 en 110 Kg. Als wij deze resultaten delen door 600 cm² bekomen wij respectievelijk

125 gr/cm² - 158 gr/cm² en 183 gr/cm². Weegt u dus 105 Kg. gekleed dan hebt u een probleem... Deze waarden komen héél dicht bij het kritische punt. Dezelfde oefening met een westernzadel met een gemm. gewicht van 14 Kg. leert ons dat de oppervlakte van het draagvlak hier 1.200cm² is en wij komen voor onze 3 ruiters uit op respectievelijk 66 gr/cm² - 83 gr/cm² en 95 gr/cm². Het is dus overduidelijk dat hoe groter de draagvlakte, des te minder druk. Westernzadels, militaire zadels, Camarguezadels, gauchozadels en alle werkzadels hebben steeds een groot draagvlak. Nu weet u waarom! Let op dat de kleine engelse "close-contact" zadels altijd héél

smalle en kleine kussens hebben en dus een nóg kleiner draagvlak ! Bovendien is de boom héél dun... En nu weet u ook meteen waarom veel van die zadels "twisten" (een gedraaide boom hebben) én de paarden vaak "bokken" na de sprong. Ocharme die rug ... ! Het is dus niet het gewicht van het zadel dat belangrijk is maar de verhouding totaal gewicht (ruiter+zadel) gedeeld door het draagvlak.

Het is niet omdat een vriend één bepaald type of merk van zadel heeft dat het op uw paard zal passen ! Paarden verschillen van elkaar, net als mensen... Of niet soms ?

Diverse "drukvormen" beïnvloeden de paardenrug

Vraag gespecialiseerd en
"neutraal" advies voor de
rugproblemen van uw paard en bel
voor een afspraak !

Denis Teirlynck
Equi-Consulent
Trainer & Instructeur
Paardenfysiotherapeut, Aromatherapeut
Palestraat 14
B-9850 Hansbeke

Telefoon: (+32) 09-371.69.70
Fax: (+32) 09-371.44.26
E-mail: alea.group@skynet.be

Enkel met correct passend materiaal
kan uw paard optimaal functioneren.

Bezoeken op afspraak in
Benelux, Frankrijk of
Duitsland

Alea Group

Neem contact via email op :
alea.group@skynet.be

of kijk op de website www.aleashop.be

Denis Teirlynck is gestart in de paardensport in 1967 en is, naast gediplomeerd zadelmaker ook internationaal gids in ruitertoerisme FITE, gids en meester-trekruiter bij de KBRSF-ABTEL/FFE/FECFB/VVR; hij is tevens gediplomeerd trainer westernrijden (Trainer B Bloso) en rij-instructeur. Hij behaalde zowel het diploma van paardenfysiotherapeut aan het Institut für Pferde Physiotherapie te Coburg (Duitsland) als van aromatherapeut en paardenacupressuur. Hij vervoleindigd momenteel een opleiding in Groot-Brittannië (Zoopharmacognoc) evenals herboristerie voor paarden

Hijzelf runt westernspecialzaak "The Barn" gespecialiseerd in de westernsport (zowel competitief als recreatief) terwijl vrouw en zoon de service verzorgen in hun 2 ruitershops rond het Gentse nl. Alea Ruitershop te Hansbeke en PK Ruitershop te Gentbrugge.

Als Equi-Consulent heeft hij zich gespecialiseerd in de problematiek welke kan ontstaan bij het gebruik van onaangepast tuig (o.a. zadels, bitten, beenbeschermers), voeding en het paardbiomechanica. Er wordt vaak op hem beroep gedaan voor advies bij (aan)passen of wijzigen van zadels en tuig, lezingen over desbetreffende onderwerpen in verenigingen en maneges, verzekerings-problemen in verband met zadels en tuig, maar meestal complementair aan veeartsen -dierenosteopaten en paardenkinesisten voor het oplossen van problemen waarbij de oorzaak een niet-aangepast materiaal zou kunnen zijn. Ook in rijsscholen en maneges wordt hiervoor op hem beroep gedaan voor lezingen en seminaries

Bovendien zetelt hij in diverse besturen van ruiter- en rijverenigingen, is jury en lid van diverse pedagogische commissies en organiseert elk jaar trektochten te paard zowel in binnen- als buitenland.

Thuis worden Quarter Horses en recreatiepaarden gekweekt en/of opgeleid overeenkomstig de moderne en beproefde scholingsmethodes.

Checklist voor goede zadelpasvorm ... zit uw zadel goed ?

1. Lengte van het zadel aangepast aan de paardenrug (korte rug, lange rug, holle rug = zie rugconformatie)
2. Lengte boom, bars (western) = geen "brugvorming" en geen druk op schoft en lenden- of nierstreek
3. Minimum 3 vingers tussen hoogste punt schoft en zadel (kamer)
4. Ruggengraat moet vrij kunnen bewegen = geen druk op diepste punt van het zadel (meestal in het midden)
5. Bars (western) moeten volledig steunen en een goed draagvlak hebben op de paardenrug = correcte draagkracht en gewichtsverdeling, lateraal enkele cm. van de rugkolom verwijderd
6. "Flare" vooraan = vrij laten bewegen van het schouderblad, geen scherpe kanten vooraan de boom = geen "witte" randen of gezwollen drukplekken
7. "Flare" achteraan = vrij laten bewegen van bekken/heup, lenden niet gekneld, geen druk op lenden-/nierstreek, geen scherpe kanten achteraan = geen wrijf- of schuurplekken en -wonden
8. "Rock" = buiging van de bars (western) resp. de boom/opvulling kussens volgens de welving van de rug, volledig contact en draagvlak op de paardenrug = geen "brugvorming"
9. "Twist" respect van de anatomische vorm van het paard (draaiing van de bars (western) resp. kussens), zadelboom conform aan de vorm van de schoft en de lendenstreek
10. Zadel aangepast aan model van het paard (western zadel (round skirts of square skirts), vrijetijdzadel...)
11. Model van het zadel in functie van de schoft van het paard (breed, smal, Arabier...)
12. Model van zadel aangepast aan de vorm van de paardenrug en correcte ligging resp. positie
13. "Natuurlijk" vallen van de singel, singelligging resp. plaats van de rigging (westernzadel)
14. Zadel moet aangepast zijn aan het "doel" en "gebruik" van de ruiter (recreatie, pleasure, cutting, reining...)
15. Zadel moet aangepast zijn aan de ruiter = zit"aard" of "shape" (diepte zit, center seat, pocket seat, flat seat...) en de zitlengte (standaard 16"/Western)
16. Zadel mag niet bewegen, "kippen", "draaien" of zijwaarts heen en weer bewegen...
17. Zadel moet comfortabel zijn voor het paard = "cushioning" effect van de pads (onderleggers, soms zelfs anatomisch gevormd)
18. Zadel moet correcte ligging hebben op de paardenrug
19. Zadel moet correct gebouwd zijn (gespleten of gebroken boom, "getwist" zadel, té vlakke bars zonder "twist")
20. Paard moet "correct" zijn (rugletsels intern en/of extern, vervormde schouders, "kissing spine" = vergroeide of rakende rugwervels, wonden, spierasymmetrie, spieratrofie, lordose of scoliose enz. ...)